

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามภารกิจของสำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพ เขต ๒ จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้รับมอบหมายกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ให้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมทางวิศวกรรมการแพทย์ ประจำปี ๒๕๕๗ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อการพัฒนาและดำเนินงานด้านวิศวกรรมการแพทย์ในโรงพยาบาล ตลอดจนสถานบริการสุขภาพต่างๆ เพื่อให้โรงพยาบาลมีสมรรถนะด้านการจัดการด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ในโรงพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อประชาชนผู้มารับบริการได้รับการตรวจวินิจฉัยและรักษาโรค ในการที่จะทำให้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย จำเป็นอย่างยิ่งที่โรงพยาบาลต้องมีระบบการดูแล บำรุงรักษาและซ่อมแซมที่มีประสิทธิภาพในทุกๆด้าน ดังนั้นงานมาตรฐานการจัดระบบกลุ่มมาตรฐานวิศวกรรม จึงได้จัดทำโครงการวิจัย เพื่อศึกษาวิจัย การประเมินสมรรถนะระบบบำรุงรักษาเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ในโรงพยาบาลภาครัฐ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามมาตรฐานสากล JCI ประจำปี ๒๕๕๗ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาระบบบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ในโรงพยาบาล และสถานบริการสุขภาพในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

โรงพยาบาลชุมชนในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จัดเป็นสถานพยาบาลด้านสุขภาพในสังกัดสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข การบริการจัดการองค์กรก็จะมีโครงสร้างพื้นฐานเหมือนกับโรงพยาบาลที่ใหญ่กว่า เช่น โรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป ที่ผ่านมาได้มีการแบ่งโครงสร้างการทำงานภายในออกเป็น ๕ กลุ่มคือ กลุ่มภารกิจด้านอำนวยการ กลุ่มภารกิจด้านพัฒนาระบบบริการสุขภาพ กลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล กลุ่มภารกิจด้านบริการตติยภูมิ และกลุ่มภารกิจด้านบริการปฐมภูมิและทุติยภูมิ แต่โรงพยาบาลชุมชน แบ่งโครงสร้างการทำงานภายในออกเป็น ๓ กลุ่มภารกิจ คือ กลุ่มภารกิจด้านอำนวยการ กลุ่มภารกิจด้านบริการ และกลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล

ในส่วนของระบบบำรุงรักษาที่มีช่างเป็นผู้ปฏิบัติงานของโรงพยาบาลชุมชน จากข้อมูลที่ผ่านมาพบว่ามีความยากที่สุด เมื่อเทียบกับโรงพยาบาลที่ใหญ่กว่า เช่น โรงพยาบาลทั่วไปและศูนย์ ไม่ว่าจะเป็จำนวน ของช่าง ความรู้ความสามารถ ระดับตำแหน่ง ความก้าวหน้า สถานที่ปฏิบัติงาน เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งระบบบริหารจัดการที่ช่างของโรงพยาบาลชุมชนจะขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารงานทั่วไป และจะมีหัวหน้างานธุรการเป็นหัวหน้าหรือผู้ควบคุมสั่งการ ช่างในโรงพยาบาลชุมชนมักไม่ได้รับความสนใจในระบบการบริหารโรงพยาบาลชุมชนมากนัก จึงเป็นเหตุให้มีการลาออกของช่างที่มีฝีมืออยู่ตลอดเวลา ช่างที่คงอยู่ก็ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากขาดปัจจัยต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยมองเห็นคือสถานที่และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ของช่างโรงพยาบาลชุมชน ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานและความพึงพอใจต่อการอยากอยู่ทำงานให้กับโรงพยาบาลชุมชน สิ่งสำคัญอีกอย่างคือความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อัตราตำแหน่งราชการของช่างมีน้อยมาก และผู้บริหารก็ยังให้ความสำคัญน้อยด้วย จึงเป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบันที่ทำให้ช่างฝีมือจะอยู่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนได้ยาวนาน ต้นเหตุของปัญหาได้แก่ ปัญหาด้านเพื่อนร่วมงาน ปัญหาด้านการเรียนรู้งานที่ปฏิบัติ ปัญหาด้านการบริหาร ปัญหาด้านกายภาพ (สถานที่ สภาพแวดล้อม) ปัญหาการลาออก ย้าย เปลี่ยนสายงาน เป็นต้น

การประเมินสมรรถนะระบบบำรุงรักษาเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ ในโรงพยาบาลภาครัฐ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามมาตรฐานสากล JCI ประจำปี ๒๕๕๗ เป็นการศึกษาที่เน้นกระทบกับการทำงานและความพึงพอใจต่อการอยู่อาศัยทำงานให้กับโรงพยาบาลชุมชน โดยใช้มุมมองหลาย ๆ มุมมองจนกระทั่งสามารถมองภาพสังคมของช่างโดยภาพรวม ย่อมเป็นประโยชน์ที่จะทำให้สามารถนำไปใช้ ในการวางแผน เพื่อพัฒนาช่างหรือคน ที่อยู่ในโรงพยาบาลชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติงาน จนได้ผลที่เป็น รูปธรรมก่อให้เกิดการพัฒนาต่าง ๆ ในโรงพยาบาลชุมชนขึ้นได้ สิ่งที่สำคัญไม่ว่าทฤษฎีที่สอดคล้อง โดยเฉพาะที่เป็นมุมมองทางสิ่งแวดล้อมรอบตัวช่าง และวัฒนธรรมบางส่วนของหน่วยงานช่างหรือโรงพยาบาล ยังมีอีกหลายอย่าง ซึ่งผู้วิจัยต้องการศึกษาค้นคว้า และการค้นคว้าศึกษา โดยถึงแก่นแท้ของศาสตร์ นั้น ๆ จะเป็นประโยชน์ ในการมองสมรรถนะของระบบบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ของโรงพยาบาลชุมชนในประเทศไทย และสภาพของช่างในโรงพยาบาลชุมชนได้เป็นอย่างดี และย่อมเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อผู้ที่จะเป็นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในการที่จะพัฒนาระบบบำรุงรักษาในโรงพยาบาลชุมชนให้สอดคล้องกับสังคมของโรงพยาบาลชุมชนที่เป็นอยู่ต่อไป

ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่า การเปิดประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายบริการและแรงงานฝีมืออย่างเสรี ซึ่งอนุญาตให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์ การพยาบาล หรือแม้แต่ช่างของโรงพยาบาลสามารถเดินทางไปประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนได้อย่างเสรี และอาจสร้างความกังวลว่าก่อให้เกิดการขาดแคลนบุคลากรทางด้านทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งจะทำให้ประชาชน คนยากจน ประสบปัญหาการเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ จากกรณีนี้กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายการเร่งรัดผลิต และพัฒนาบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข โดยการสร้างแรงจูงใจขวัญกำลังใจให้มีความก้าวหน้าในอาชีพต่างๆ ในการปรับปรุงกฎระเบียบให้มีรายได้จากเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่นๆ ที่เหมาะสม เป็นธรรม การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพด้านการแพทย์ การกระจายบุคลากรทางการแพทย์อย่างสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ซึ่งการใช้มาตรฐานสากลมาพัฒนาระบบงานบำรุงรักษาสามารถเป็นการเตรียมการรองรับภาวะนี้ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การประเมินสมรรถนะระบบบำรุงรักษาเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ในโรงพยาบาลภาครัฐ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามมาตรฐานสากล JCI ประจำปี ๒๕๕๗ ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบบำรุงรักษาของโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ครอบคลุมโรงพยาบาลชุมชนทุกขนาดทั่วประเทศ
๒. เพื่อศึกษาสมรรถนะของระบบบำรุงรักษาของโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อรองรับมาตรฐานสากล

คำถามการวิจัย

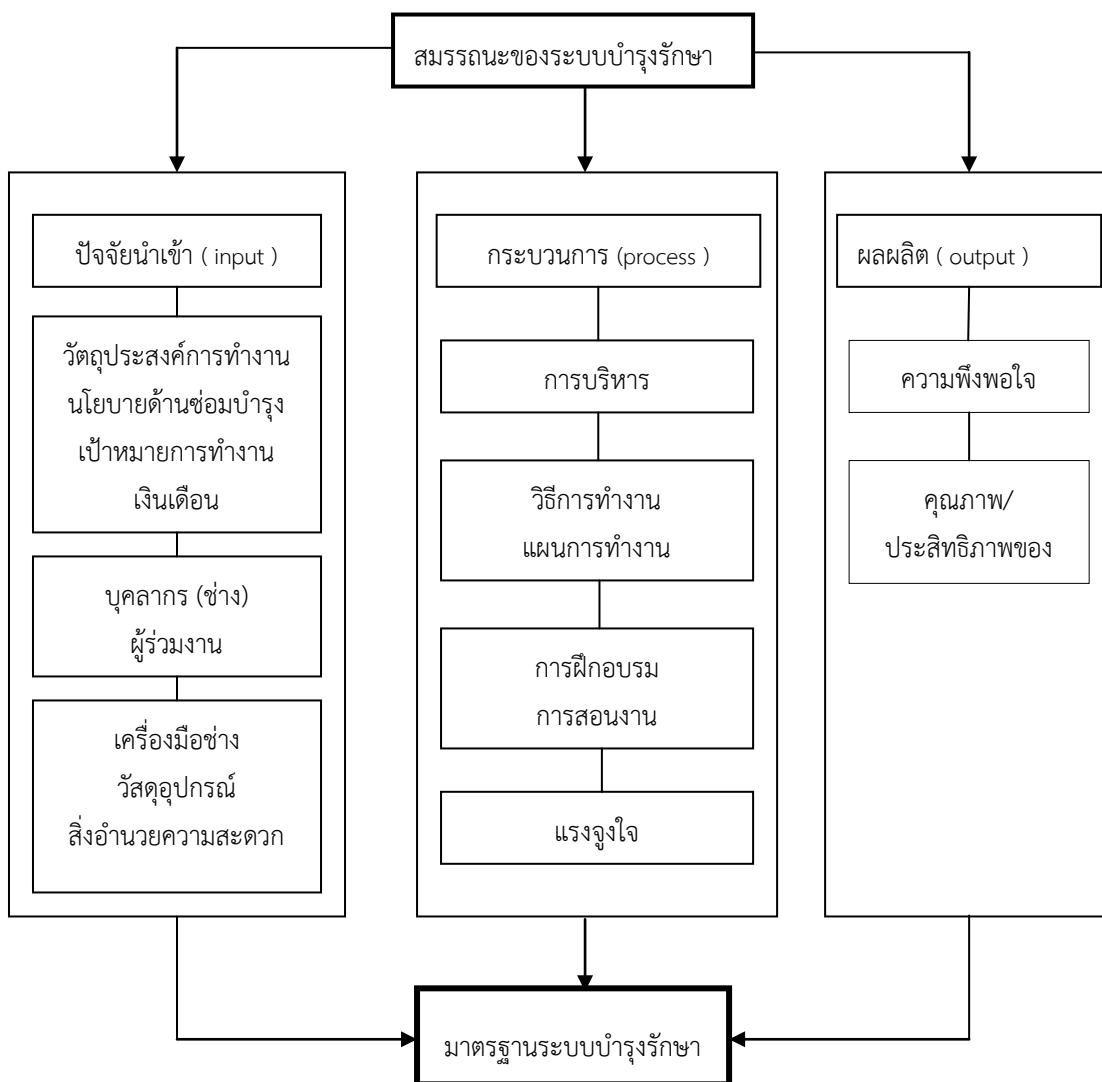
สมรรถนะของระบบบำรุงรักษาในโรงพยาบาลชุมชน สามารถรองรับมาตรฐานสากล JCI ได้หรือไม่

สมมุติฐานของการวิจัย

๑. สมรรถนะของระบบบำรุงรักษาของโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข อยู่ในระดับต่ำปานกลาง

๒. สมรรถนะของระบบบำรุงรักษาในโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข มีขีดความสามารถต่ำกว่ามาตรฐานสากล JCI

ดังนั้นกรอบแนวคิดของงานวิจัยครั้งนี้ คือ

แผนภูมิที่ ๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

๑ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจ คือ โรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ครอบคลุมทุกขนาด ครอบคลุมทั่วประเทศ

๒ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของระบบบำรุงรักษาโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

๓ ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในวันที่ ๑ มีนาคม-๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแทนช่างหรือผู้รับผิดชอบระบบบำรุงรักษาในโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๒๐๐ โรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามภาค มา ๓๐% ของประชากรทั่วประเทศ

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่

- อายุ
- สถานภาพสมรส
- ระดับการศึกษา
- ระดับตำแหน่ง
- อัตราเงินเดือน
- ระยะเวลาการปฏิบัติงาน
- ภูมิลำเนา

ตัวแปรตาม

๑ สภาพแวดล้อมในการทำงาน

- ด้านเพื่อนร่วมงาน
- สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก
- เครื่องมือช่าง
- การบริหารงาน

๒ ความพึงพอใจต่อระบบบำรุงรักษา

- ความก้าวหน้าในการทำงาน
- การบริหารงาน
- ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
- ความสำเร็จของงาน
- การได้รับการยอมรับ
- ลักษณะของงาน , ความรับผิดชอบ
- ความอิสระในการทำงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบบำรุงรักษา หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้เครื่องมืออยู่ในสภาพพร้อมใช้ อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา

สมรรถนะ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งถือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้บรรลุ ถึงความต้องการของงานภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กร และทำให้บุคคลมุ่งมั่นสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

โรงพยาบาลชุมชน หมายถึง สถานบริการสุขภาพ ที่มีลักษณะเป็นโครงสร้างการดำเนินการเป็นโรงพยาบาล สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีขนาดเตียงตั้งแต่ ๑๐ , ๓๐ , ๖๐ , ๙๐ และ ๑๒๐ เตียง โดย ๑ อำเภอจะมีโรงพยาบาลชุมชน ๑ โรงพยาบาล

สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะใดๆที่ทำให้องค์กรหรือบุคคลสามารถแสดงบทบาทและผลงานได้อย่างโดดเด่นแตกต่างกว่าองค์กรหรือบุคคลอื่น

บำรุงรักษา หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่กระทำขึ้น เพื่อให้อุปกรณ์ของตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ อยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้ทันที มีการทดสอบ การวัด การปรับปรุงและซ่อมแซมอยู่เสมอ ถ้าใช้กับแฟ้มข้อมูล ก็หมายถึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขแฟ้มนั้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้ล้าสมัย

JCI หมายถึง Joint Commission International เป็นมาตรฐานที่เกิดจากความร่วมมือของคณะบุคคลที่มีวิชาชีพทางด้านสาธารณสุขมารวมกันโดยเห็นความสำคัญของปัญหาอันเกิดจากการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์และวิธีการทางงานทางการแพทย์ที่ยังไม่ถูกวิธีและขาดทางด้านความรู้อย่างแท้จริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผลการวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูลในการนำเสนอเพื่อการพัฒนา ระบบ และสภาพการทำงาน ของระบบบำรุงรักษาในโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

๒. เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงข้อกำหนดกำหนดระบบบำรุงรักษาในโรงพยาบาลชุมชน ให้เป็นไปตามแนวทางของมาตรฐานสากล

๓. ใช้ผลสรุปจากการวิจัย เป็นข้อมูลในการนำเสนอเพื่อประกอบการปรับปรุง กำหนดมาตรฐานประจำตำแหน่งของช่างประจำโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

๔. ใช้ผลสรุปจากการวิจัย เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ในการพัฒนาและปรับปรุงบริหารจัดการระบบบำรุงรักษาในโรงพยาบาลชุมชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน